

De meest gestelde vragen over het onderhandelaarsakkoord AOW en aanvullend pensioen

1. Waarover gaat dit raadgevend referendum?

De FNV en de andere vakcentrales hebben een onderhandelaarsakkoord gesloten met de werkgevers over de AOW en de aanvullende pensioenen. Dit zijn de afspraken in dat onderhandelaarsakkoord:

- De AOW wordt vanaf 2011 welvaartsvast. De AOW-uitkering gaat sneller omhoog dan nu, door volledige koppeling aan de werkelijk verdiende lonen. Naar verwachting zal die extra verhoging jaarlijks tussen de 0,3 en 1% zijn. Dat is vooral belangrijk voor mensen met een laag inkomen, die vaak vroeg begonnen zijn met werken, vaak ook in een zwaar beroep. Voor hen blijft de AOW op ongeveer hetzelfde niveau als nu. Mensen die meer verdienen, krijgen iets minder dan nu, omdat ouderenkortingen en toeslagen minder worden. Mensen met lagere inkomens worden hierbij ontzien. Mensen met midden- en hogere inkomens zullen iets langer moeten werken om aan dezelfde AOW uitkering te komen.
- De AOW wordt flexibel. Je kunt vanaf 65 jaar zelf kiezen wanneer je AOW wilt ontvangen. De AOW-normleeftijd gaat omhoog naar 66 jaar in 2020 en wordt daarna afhankelijk van de levensverwachting. Elke 5 jaar wordt gekeken naar de levensverwachting op dat moment. Mocht dat ertoe leiden dat er verhoging (of verlaging) van de AOW-normleeftijd plaatsvindt dan gaat die verhoging pas 10 jaar later in. Er wordt dus in 2015 gekeken naar wat de AOW-normleeftijd in 2025 moet worden.
- Kies je er voor om de AOW een jaar eerder te laten ingaan dan krijg je levenslang een uitkering die 6,5% lager is. Gaat de AOW-leeftijd naar 67 jaar en wil je toch op 65 jaar de AOW in laten gaan dan gaat je uitkering levenslang met 13,4% naar beneden. Toch kan iedereen desgewenst eerder de AOW-uitkering in laten gaan – ook de mensen die vroeg zijn begonnen met werken, mensen met een zwaar beroep of mensen met een laag inkomen – doordat de AOW-uitkering elk jaar meer waard wordt.
- De gemiddelde levensverwachting neemt toe. Daardoor werden de pensioenen die je opbouwt via je werkgever automatisch steeds duurder. Je moest namelijk steeds meer in je spaarpot stoppen omdat je over een langere periode een pensioenuitkering krijgt. Daardoor stegen de pensioenpremie zodanig dat we op dit moment gemiddeld één dag in de week werken voor onze oudedagsvoorziening. Nu hebben wij afgesproken dat die automatische stijging van de pensioenpremie stopt en dat je nu langer moet werken om hetzelfde pensioen te krijgen. Je kunt uiteraard – net als je dat op dit moment in veel pensioenregelingen ook al kan – eerder dan de AOW leeftijd met pensioen gaan, maar dat betekent wel dat je een lagere uitkering per maand krijgt.
- De huidige belastingvoordelen bij het sparen voor uw pensioen (Witteveenkader) blijven bestaan. Hierdoor blijven er mogelijkheden om eerder te stoppen. In de plannen van het kabinet was dat lastiger.
- De vakbeweging houdt ruimte om per sector of bedrijf verder te onderhandelen over hoe het pensioen eruit komt te zien. Ze kan dus maatwerk leveren. In sectoren waar mensen een zwaar beroep hebben, geldt vaak ook een gemiddeld lagere levensverwachting. Juist daar gaat de FNV alle mogelijkheden benutten om de pensioenleeftijd zo laag mogelijk te houden.
- De pensioenpremies worden stabiel. Dat is goed voor de koopkracht van werknemers en de werkgelegenheid.
- Er wordt door sociale partners verder gesproken om te kijken of en hoe pensioencontracten aangepast moeten worden zodat de pensioenen schokbestendiger worden. Dit kan mogelijk de risico's meer bij deelnemers leggen zodat de pensioenuitkering meer afhankelijk wordt van de schommelingen op de financiële markten.
- Om ook de oudere generaties mee te laten betalen aan de steeds maar langer wordende uitkeringsperiode, zal er bekeken worden of zij het langjarig zonder indexatie van hun

pensioen moeten stellen. Dit zal afhankelijk zijn van de financiële positie van de verschillende pensioenfondsen. Op deze manier worden de lasten solidair verdeeld tussen jong en oud.

- De sociale partners gaan in de zomer verder praten over een plan om de ouderenparticipatie te verbeteren en willen hierover in het najaar 2010 een akkoord sluiten.

2. Waarom hebben werkgevers en vakbonden juist nu een onderhandelaarsakkoord over AOW en aanvullende pensioenen gesloten?

Als gevolg van de vergrijzing en de stijgende levensverwachting genieten steeds meer mensen steeds langer van hun AOW-uitkering. De AOW-kosten lopen dus flink op. Echter, door de economische crisis heeft de overheid juist minder geld te besteden. Het vorige kabinet heeft de plannen om in te grijpen al naar de Tweede Kamer gestuurd. De plannen van de meeste politieke partijen zijn zelfs nog slechter. AOW op 65 word voor vrijwel iedereen onmogelijk als het aan de politiek ligt. Daarnaast kon je ook fors minder pensioen opbouwen door het kabinetsplan omdat belastingvrij sparen voor pensioen flink werd beperkt. Werknemers en werkgevers stonden voor de keuze: laten we het over aan de politiek of komen we met eigen voorstellen? Uiteindelijk hebben we besloten om zelf met afspraken te komen over AOW en aanvullend pensioen. Deze afspraken zijn gunstiger voor werknemers en gepensioneerden omdat ze zorgen voor meer zekerheid op de lange termijn. Winstpunt in het onderhandelaarsakkoord van vakbeweging en werkgevers is dat de AOW *flexibel* wordt. Mensen kunnen, vanaf 65 jaar, zelf kiezen wanneer ze stoppen met werken. Bovendien wordt de AOW *welvaartsvast*: voortaan koppelen we de AOW aan de verdiende lonen en niet aan de contractlonen. Dat betekent dat de AOW-uitkeringen elk jaar stijgen met naar verwachting minimaal 0,3 en maximaal 1 procent extra. Het verdiende loon stijgt sneller, omdat promoties en periodieken meetellen. Deze koppeling is dus extra gunstig voor de mensen voor wie na hun pensionering de AOW het belangrijkste inkomen is.

3. Waarom hebben werkgevers en vakbonden in het AOW akkoord ook afspraken over de pensioenen gemaakt?

De vakbonden hebben samen met werkgevers het beheer over het geld in de pensioenfondsen. We zitten met een probleem rond de huidige en toekomstige betaalbaarheid van de pensioenen. We moeten steeds meer pensioengeld uitkeren omdat mensen steeds ouder worden. Geld dat eigenlijk niet gespaard is omdat de enorme stijging van de levensverwachting niet goed was voorzien. De premies willen we niet verder laten stijgen, want dat kost mensen teveel in koopkracht en werkgelegenheid. Wanneer we nu niets doen en de pensioenen volledig met de welvaart willen laten stijgen, dan zouden we twee dagen per week moeten werken voor ons pensioen met grote gevolgen voor de koopkracht van mensen. Een andere belangrijke reden dat de pensioenen ook meegenomen zijn: het kabinet wilde óók gaan ingrijpen in de pensioenen. Bijvoorbeeld door bepaalde belastingvoordelen af te schaffen. Door deze plannen zouden met name mensen met een laag inkomen er zo op achteruit gaan, dat er geen enkele mogelijkheid zou zijn om toch op 65 de AOW-uitkering in te laten gaan en te stoppen met werken. Door als sociale partners zelf met alternatieven te komen willen we voorkomen dat het kabinet op ons terrein, de pensioenen, zou ingrijpen.

4. Alles gaat zeker over de ruggen van werknemers? Wat doen werkgevers en pensioenfondsen eigenlijk?

De pensioenfondsen zijn van, voor en door werknemers en werkgevers. Daar zit het spaargeld in dat is opgebracht door werkgevers en werknemers. Pensioenfondsen hebben net als nu de verplichting om de huidige en toekomstige gepensioneerden te betalen uit dit spaargeld. Pensioenfondsen hebben dus geen mogelijkheid om bij te dragen (en ook nooit gehad). Zij kunnen slechts bijdragen door goede rendementen te behalen. Werkgevers hebben in die pensioenfondsen, waar bijstortingsverplichting is, bij een te lage dekkingsgraad nog steeds die verplichting. Uiteraard blijven de werkgevers ook net als nu betalen voor de pensioenregeling. Daarnaast moeten we ons ook realiseren dat goede rendementen in het verleden in belangrijke mate de stijging van de levensverwachting van de afgelopen decennia al hebben gefinancierd. Daarnaast is de afgelopen

jaren de pensioenpremie al gemiddeld met 50 procent toegenomen. De werkgever betaald hier over het geheel genomen het merendeel van de kosten van.

5. Wanneer kan ik mijn AOW-uitkering in laten gaan?

Iedereen kan nu en in de toekomst met 65 de AOW-uitkering in laten gaan. Dat mag je zelf bepalen, vanaf 65 jaar. Wel gaat de AOW-normleeftijd in 2020 omhoog naar 66. Daarna vindt iedere vijf jaar een aanpassing plaats op basis van de nieuwste inzichten in de levensverwachting. Op basis van wat we nu weten zal dat in 2025 waarschijnlijk al 67 jaar zijn, maar dat wordt 10 jaar van tevoren (dus in 2015) vastgesteld. In 2020 wordt er dan gekeken naar de levensverwachting in 2030 en als we met ons allen steeds maar ouder blijven worden dan is het zelfs mogelijk dat de AOW-normleeftijd naar 68 gaat. Maar ook dan kan iedereen nog steeds op 65 een AOW-uitkering krijgen.

6. Hoe hoog is mijn AOW als ik mijn AOW-uitkering eerder laat ingaan?

Net als nu kunnen mensen ook straks beslissen om eerder te stoppen met werken. Met 65 of zelfs nog eerder als uw pensioenregeling dat mogelijk maakt. Dat staat in principe los van je AOW-uitkering, omdat de AOW voor alle mensen (werkende, maar ook niet-werkenden) is. De AOW wordt flexibel, met 65 jaar als ondergrens. In 2020 gaat de AOW-normleeftijd omhoog naar 66. Stoppen met 65 blijft ook daarna mogelijk. Net als bij vervroeging van pensioen krijg je jouw verdere leven een lagere uitkering als je eerder stopt dan de normleeftijd. De AOW is 6,5 procent lager voor ieder jaar dat de uitkering eerder ingaat. Maar door de extra verhoging van de AOW-uitkering is de koopkracht van de AOW-uitkering op 65 in 2020 nog steeds ongeveer vergelijkbaar met nu, zeker voor lager betaalden. Op de website van Abvakabo FNV vind je een document waarin je precies kunt zien wat er gebeurt met de AOW-uitkering op het moment dat je rond 2020 en 2025 65 jaar wordt (zie op de website onder Thema's – Onderhandelaarsakkoord AOW en Pensioen – Jouw AOW).

7. Als ik dus eerder mijn AOW-uitkering wil laten ingaan, geldt er een kortingspercentage op de AOW. Blijft dit percentage de rest van mijn leven gelden?

Ja, omdat je eerder dan de geldende AOW-normleeftijd de AOW-uitkering in wilt laten gaan, moet de overheid jouw AOW-uitkering langer uitbetalen. Dat wordt betaald door je maandelijks een 6,5% lagere AOW-uitkering te geven. Daarom krijg je per maand iets minder. Maar omdat de jaarlijkse verhoging straks gekoppeld is aan de werkelijk verdiende lonen en niet aan de cao-lonen zoals nu het geval is, wordt de korting naar verwachting voldoende gecompenseerd.

8. Zijn met dit onderhandelaarsakkoord de onzekerheden rond mijn pensioen opgelost?

Nee, niet allemaal. We leven met z'n allen steeds langer. Met als gevolg dat pensioenfondsen steeds langer moeten uitkeren terwijl daar in het verleden onvoldoende voor is gespaard. Met dit onderhandelaarsakkoord wil de FNV voorkomen dat als gevolg hiervan ook de pensioenpremies steeds verder stijgen. Daarnaast kampen pensioenfondsen ook met problemen als gevolg van de kredietcrisis en de eurocrisis. Die problemen zijn hiermee niet opgelost. Wij willen dat pensioenfondsen er wel voor zorgen dat ze dergelijke crises beter opvangen. Het risico is anders dat werknemers en gepensioneerden ineens te maken krijgen met verlaging van hun rechten of uitkeringen (afstempelen). De pensioenfondsen moeten daarover vóór 2012 afspraken maken. Als de crisis aanhoudt, blijft het risico van afstempelen bestaan. Goed rendement van beleggingen is heel belangrijk om pensioenen betaalbaar te houden.

9. Waarom verhogen we niet gewoon de pensioenpremie?

We betalen met elkaar nu al zo'n 20 procent van de loonsom voor onze oudedagsvoorziening. We werken dus nu al een dag per week voor de oudedagsvoorziening. Om de stijgende levensverwachting bij te houden zouden forse premieverhogingen nodig zijn met flinke gevolgen. Want het alsmear verhogen van de pensioenpremie leidt er toe dat mensen een steeds groter deel van de week aan het werk zijn voor hun pensioen, met gevolgen voor de koopkracht van mensen. Verder is pensioen een secundaire arbeidsvoorwaarde (uitgesteld loon). In cao-onderhandelingen

maken vakbonden afspraken over bijvoorbeeld loonsverhoging, werkgelegenheid, maar ook over de pensioenpremie. Verhogen van de premie gaat dus ten koste van de ruimte voor een loonsverhoging of werkgelegenheid. Pensioen is heel belangrijk, maar werkgelegenheid en koopkracht voor vandaag en morgen ook.

10. Is er een regeling voor zware beroepen?

Door de keuzevrijheid om op 65 te stoppen en de extra snelle verhoging van de AOW-uitkering is een aparte regeling voor zware beroepen in de AOW niet nodig. Het onderhandelaarsakkoord maakt het verder mogelijk om in cao's maatwerk te leveren voor de pensioenregelingen van mensen met een zwaar beroep of een lang arbeidsverleden. Deze groep heeft gemiddeld een iets minder hoge levensverwachting. Daarom is het des te belangrijker dat zij op tijd kunnen stoppen met werken. De bonden gaan hier de komende jaren extra hun best voor doen in het cao-overleg. De discussie over zware beroepen was opgeroepen door het vorige kabinet. Dat wilde de AOW-normleeftijd over de hele linie verhogen voor iedereen, met een uitzondering voor mensen met een zwaar beroep. Die zouden toch op 65 kunnen stoppen, maar wel met een AOW die 8 tot 16 procent lager was. En dat zou ook gelden voor mensen die tot hun 65e 42 jaar aaneengesloten hadden gewerkt voor minimaal 3 dagen in de week. Een groot probleem was dat het kabinet niet gezegd wat een zwaar beroep nu precies was. Dat mochten de werkgevers en werknemers onderling uitmaken.

11. Wat betekent dit onderhandelaarsakkoord voor jongeren?

Voor jongeren betekent dit onderhandelaarsakkoord dat ook zij een goed pensioen kunnen opbouwen, zonder dat ze voortdurend de rekening gepresenteerd krijgen van de toenemende kosten van voorgaande generaties. Voor jongeren is de levensverwachting jaren hoger dan voor ouderen. Dat komt onder andere door een betere gezondheidszorg. In dit plan kunnen ze minstens evenveel pensioenjaren opbouwen als ouderen. Zelfs nog een beetje meer als ze iets langer doorwerken en dus later met pensioen gaan. Voor ieder jaar dat hun generatie langer leeft dan nu, moeten ze ongeveer een half jaar langer werken om dezelfde pensioenuitkering te krijgen. Eerder stoppen blijft mogelijk, maar leidt natuurlijk tot een lagere uitkering per jaar. Met deze voorstellen krijgen jong en oud een gelijkwaardig pensioen. Jongeren hoeven niet bang te zijn dat de pensioenfondsen leeg zijn als zij met pensioen gaan. De lasten en lusten worden dus eerlijk verdeeld over de generaties.

12. Wat betekent dit onderhandelaarsakkoord voor gepensioneerden?

Iedereen leeft langer. De ouderen van vandaag worden gemiddeld ouder dan hun ouders. Dat is mooi, maar dat kost de pensioenfondsen veel geld want zij moeten het pensioen langer uitkeren. Daarvoor is in het verleden nooit gespaard. Tot nu toe konden de rendementen van de pensioenfondsen dit opvangen. Maar nu de levensverwachting sneller stijgt en de rendementen van de fondsen op lange termijn iets lager lijken te worden, zullen we de hogere kosten met zijn allen moeten delen. Dat gebeurt al doordat pensioenfondsen soms niet kunnen indexeren (pensioen aanpassen aan prijs- en loonsverhogingen). In de toekomst zal dat wellicht vaker gebeuren als de fondsen niet én de kosten van de stijgende levensverwachting én de kosten van de indexatie uit de rendementen kunnen betalen. De pensioenuitkering van ouderen zal daardoor soms minder snel stijgen. Gelukkig is wel afgesproken dat de AOW al in 2011 juist sneller gaat stijgen, zodat het totale effect op de koopkracht beperkt zal zijn. Zeker voor lager betaalden. Voor hen is de AOW een veel groter gedeelte van hun inkomen dan het aanvullend pensioen.

13. Wat betekent het onderhandelaarsakkoord voor gepensioneerden met alleen AOW (en een klein aanvullend pensioen)?

De afspraken hebben ook gevolgen voor mensen met alleen AOW (en een klein aanvullend pensioen). Zij krijgen vanaf 2001 al een welvaarts vaste (dus hogere) AOW. Bij de afbouw van ouderenkortingen en AOW-toeslag wordt deze groep ontzien. Per saldo gaan de mensen met alleen een AOW (en een klein aanvullend pensioen) er met dit onderhandelaarsakkoord op vooruit. Zelfs als

je de vermindering met 6,5 procent meetelt wanneer men in 2020 met 65 jaar kiest om de AOW-uitkering in te laten gaan. Op de website van Abvakabo FNV vind je een document waarin je precies kunt zien wat er gebeurt met de AOW-uitkering op het moment dat je rond 2020 en 2025 65 jaar wordt (zie op de website onder Thema's – Onderhandelaarsakkoord AOW en Pensioen – Jouw AOW).

14. Wat betekent dit onderhandelaarsakkoord voor zzp'ers?

Voor zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) is het een voordeel als de AOW met de welvaart meestijgt en flexibel wordt. Verder hebben veel zzp'ers in het begin van hun loopbaan als werknemer pensioen opgebouwd. Zij hebben er dus ook belang bij dat pensioenfondsen in rustiger vaarwater komen.

15. Ik word 65 in 2020. Wat betekent dit onderhandelaarsakkoord voor mij?

Je wordt 65 in het jaar dat de AOW-normleeftijd omhoog gaat naar 66 jaar. Je kunt jouw AOW-uitkering in laten gaan wanneer je 66 wordt. Als je werkt en je wilt doorwerken tot 66 jaar dan kan jouw baas je niet automatisch op 65 kunnen ontslaan. Je hebt de keus. Laat je op 66 jaar de AOW-uitkering ingaan, dan krijg je een AOW die al 9 jaar extra is verhoogd. De koopkracht van jouw AOW is dan hoger dan nu. Je kunt ook nog steeds op 65 jaar de AOW-uitkering in laten gaan. Dan ontvang je een AOW-uitkering die levenslang 6,5 procent lager is dan die van jouw buurvrouw die op 66 jaar de AOW-uitkering in laat gaan. Daar staat wel tegenover dat jij gemiddeld een jaar langer de AOW-uitkering krijgt dan jouw buurvrouw. Toch is het de verwachting dat de AOW-uitkering op 65 jaar in 2020 evenveel is als een volledige uitkering in 2010 dat is. Voor de lagere inkomens handhaven we de gunstige belastingmaatregelen, zodat hun totale koopkracht op peil blijft en er zelfs op vooruit kan gaan. Voor het aanvullend pensioen heeft u dertig jaar opgebouwd volgens uw huidige regeling met pensioen op 65 en gedurende tien jaar volgens uw nieuwe regeling. U moet waarschijnlijk 6 tot 8 weken langer doorwerken om uw volledige pensioen van vandaag te kunnen krijgen. Maar dat hangt nog af van de precieze afspraken in uw eigen pensioenfonds. Hier vindt je een document waarin je precies kunt zien wat er gebeurt met de AOW-uitkering op het moment dat je rond 2020 65 jaar wordt. Op de website van Abvakabo FNV vind je een document waarin je precies kunt zien wat er gebeurt met de AOW-uitkering op het moment dat je rond 2020 en 2025 65 jaar wordt (zie op de website onder Thema's – Onderhandelaarsakkoord AOW en Pensioen – Jouw AOW).

16. Ik werk in een sector met functioneel leeftijdsontslag; blijft dit bestaan?

In principe wel. Bestaande regelingen worden gerespecteerd. Per sector en pensioenfonds wordt bekeken hoe deze nieuwe plannen hierin verwerkt moeten worden. In het onderhandelaarsakkoord wordt aandacht gevraagd voor specifieke regelingen in bepaalde sectoren.

17. Kan ik bijsparen via een aanvullend pensioen, zodat ik eerder kan stoppen?

Je kunt nog steeds bijsparen via een aanvullend pensioen, zodat je eerder kunt stoppen met werken. Dit onderhandelaarsakkoord verandert hierin niets. In welke mate je kunt bijsparen is afhankelijk van afspraken in jouw pensioenfonds. Daarnaast blijft het mogelijk om op andere manieren bij te sparen, zoals via een levensloopregeling of een lijfrentepolis.

18. Kan ik eerder stoppen dan met 65, kan ik met prépensioen, vut, FPU, of OBU?

Ja, dat kan nog steeds, voor zover uw pensioenfonds die mogelijkheid kent (is zo bij vrijwel alle fondsen). U verplaatst dan een deel van de pensioenuitkeringen van na 65 naar voren. U gaat er dan eerder uit. Maar dat gaat wel ten koste van de hoogte van uw pensioen na 65. Dat is niet anders dan nu. Informatie hierover kun je opvragen bij je pensioenfonds of werkgever.

19. Hoe staat het met mijn pensioenopbouw als ik doorwerk?

U kunt vanaf 2020 na uw 65e doorgaan met werken en doorgaan met het opbouwen van pensioen onder dezelfde voorwaarde als eerst.

20. Zijn er ook minpunten in dit onderhandelaarsakkoord?

Ja, die zijn er. Zeker als je het vergelijkt met de rechten die mensen de afgelopen tijd hadden. Het moet namelijk wel 4 miljard euro opleveren. Maar wanneer je de afspraken in het onderhandelaarsakkoord vergelijkt met de plannen van het vorige kabinet en de politiek dan zijn er behoorlijke verbeteringen (Kijk en vergelijktabel vind je op de website Abvakabo FNV onder Thema's – Onderhandelaarsakkoord AOW en pensioen – Downloads).

De vier belangrijkste nadelen vergeleken met **nu** zijn:

- De AOW-normleeftijd gaat omhoog. Weliswaar wordt de uitkering sneller verhoogd, waardoor uittreden op 65 mogelijk blijft. Maar voor midden- en hogere inkomens zal de koopkracht niet geheel behouden blijven, omdat tegelijkertijd voor hen de AOW-toeslag en de ouderenkorting worden verminderd. Het effect van deze lagere belastingkortingen verschilt per persoon.
- De AOW-normleeftijd wordt elke vijf jaar aangepast op basis van de op dat moment geldende levensverwachting. Dit betekent dat in 2015 gekeken gaat worden of de AOW-normleeftijd nog verder omhoog moet. De beslissing in 2015 zal dan gelden voor een AOW-normleeftijd in 2025. Zoals dat er nu uitziet zal die AOW-normleeftijd in 2025 uitkomen op 67. De eerlijkheid gebiedt ons ook om te zeggen dat de AOW-normleeftijd in 2035 zo maar uit kan komen op 68 jaar als de huidige levensverwachting door zal zetten. Hierover zal dan in 2025 een beslissing genomen worden.
- Als je de verhoging van de AOW-normleeftijd toch op 65 jaar je AOW-uitkering wilt laten ingaan, wordt je AOW-uitkering levenslang 6,5 % lager. Waarschijnlijk gaat de AOW-normleeftijd in 2025 naar 67 jaar vanwege de stijging van onze levensverwachting. Dan wordt de korting 13,4 % voor degenen die op 65 jaar de AOW-uitkering in willen laten gaan. Dit betekent ook dat je 6,5 % extra per jaar krijgt, voor elk jaar dat je langer doorwerkt na je 66^e (en waarschijnlijk 67^e vanaf 2025). Wij verwachten dat door de koppeling aan de verdiende lonen de AOW-uitkering de komende jaren dusdanig hoger wordt en zal blijven meestijgen, de AOW-uitkering voor de lagere inkomens minimaal op het niveau van nu blijft.
- Doordat we steeds langer leven, wordt pensioen duurder. Nu we afspreken dezelfde premie te blijven betalen, kan niet én de uitkering per jaar gelijk blijven én het aantal uitkeringsjaren toenemen. Dus mensen zullen moeten kiezen: óf later met pensioen óf per jaar een lagere uitkering. Wel hebben we de ruimte om in cao-overleg voor de lager betaalden te zorgen dat hun uitkering op peil blijft. Immers, hun levensverwachting is meestal minder hoog dan die van hoger betaalden. Gemiddeld genomen zal een stijging van de levensverwachting met één jaar er op neerkomen dat je een half jaar langer moet werken om hetzelfde pensioen te houden.
- Er wordt gekeken of de huidige pensioencontracten aangepast moeten worden om ze schokbestendiger te maken. Dit kan tot gevolg hebben dat de risico's die de financiële markten hebben voor bijvoorbeeld de waarde van beleggingen meer bij de werknemers gelegd gaan worden.

21. Wat is AOW?

De huidige AOW (Algemene Ouderdomswet) is het basispensioen dat betaald wordt door de overheid. Via de AOW-premie en via de belasting betaalt iedereen mee die iets verdient. Ieder jaar dat u tussen 15 en 65 jaar in Nederland woont bouwt u een recht op van 2 procent van uw toekomstige AOW. Daarbij maakt het niet uit of iemand heeft gewerkt of niet. Ook de nationaliteit van de ontvanger is niet van belang. Wel van belang is hoe lang u in Nederland heeft gewoond. Als u hier bijvoorbeeld pas vanaf 30 jaar woont, dan ontvangt u 70 procent van de AOW ($65-30=35 \times 2=70$ procent). Voor de AOW wordt niet gespaard. De werkenden van vandaag betalen de AOW van de gepensioneerden van vandaag. Doordat de vele mensen die kort na 1945 geboren zijn de komende tijd met pensioen gaan, lopen de kosten van de AOW snel op. Tussen 2010 en 2040 zal het aantal

65plussers van de huidige 2,5 miljoen mensen stijgen naar 4,5 miljoen. Het aantal mensen in de leeftijdscategorie 18 tot 65 jaar zal in 2040 gedaald zijn van 10 miljoen naar 9 miljoen.

22. Wat is (aanvullend) pensioen?

Voor pensioen spaart iedereen zelf, maar wel collectief. En we delen samen de risico's. Dat is solidair en eerlijk. Pensioen bouwt je op door premie te betalen van jouw loon. De premies worden betaald door werknemers en werkgevers samen. Pensioen is een arbeidsvoorwaarde (uitgesteld loon) en wordt aan de cao-tafel afgesproken. Daar wordt de kwaliteit van de regeling bepaald en de premieverdeling tussen de werkgever en de werknemers afgesproken. Pensioen dient als aanvulling op de AOW. Doel van AOW en pensioen is een redelijk inkomen te geven aan ouderen, met zoveel mogelijk een relatie met het gemiddelde loon dat je gedurende jouw werkzame leven hebt verdiend. Pensioengelden worden gespaard in pensioenfondsen, die onafhankelijk zijn van het bedrijf. Al gaat een bedrijf ten onder, het pensioen van de werknemers is veilig. Voor goede pensioenen moeten pensioenfondsen beleggen. Zouden ze dat niet doen dan wordt pensioen minstens twee keer zo duur. Maar beleggen brengt ook risico's mee. De laatste jaren is de onzekerheid rond pensioenen toegenomen door de kredietcrisis.

23. Hoe zorgen we dat meer oudere werknemers aan het werk blijven?

In het onderhandelaarsakkoord is afgesproken dat werkgevers en vakbonden in het najaar een plan presenteren voor het vergroten van de arbeidsdeelname van oudere werknemers (arbeidsparticipatie). Dat vinden we heel belangrijk. Wat de FNV betreft komen daarin afspraken over:

- Meer kansen voor ouderen om een baan te krijgen.
- Het in dienst houden van ouderen.
- Hoe ouderen in staat gesteld worden gezond en met plezier langer te werken.
- Recht op scholing voor ouderen.
- Het opheffen van het automatisch ontslag op de AOW-normleeftijd.
- De consequenties van dit akkoord voor de sociale zekerheid.

24. Wat gebeurt er als de overheid dit onderhandelaarsakkoord niet overneemt?

De overheid neemt uiteindelijk de besluiten over de AOW. En ook rond pensioen moeten er enkele wetten wijzigen om dit akkoord uit te voeren. Doet het nieuwe kabinet dat niet, dan zullen werkgevers en vakbonden opnieuw overleggen over de situatie die dan ontstaat. We zijn dan niet meer gehouden aan dit onderhandelaarsakkoord. Het standpunt van de FNV zal dan afhangen van wat de overheid wel en niet doet. Maar eerst zijn de leden van alle FNV-bonden aan het woord. Abvakabo FNV wilde daarom graag een raadgevend referendum. Dat hebben we gekregen. Jij bent nu aan het woord tot 1 juli. Op 13 juli 2010 komt de Bondsraad van Abvakabo FNV bij elkaar om over de uitslag van het referendum te praten en een uiteindelijk advies aan het Bondsbestuur van Abvakabo FNV mee te geven. Dit advies zal in het overleg met de andere FNV bonden meegenomen worden en op 14 juli 2010 zal de FNV vakcentrale een definitief standpunt over dit onderhandelaarsakkoord bepalen. Informeer je daarom goed, bel ons wanneer je een vraag hebt, en laat je stem uiteindelijk horen. Want pas dan weten we wat de mening van onze leden is.

25. Levert dit akkoord net zo veel op als het plan van het kabinet?

Ja. Ook dit akkoord levert voor de overheid een besparing op van vier miljard. Dat is evenveel als het kabinet wilde bezuinigen. Maar dat gebeurt wel op een eerlijke manier:

- Het akkoord draagt bij aan hogere arbeidsparticipatie. Dit leidt tot meer belastingopbrengst en minder uitkeringen.
- Door het stabiliseren van de pensioenpremies stijgt de belastingaftrek voor pensioen niet meer met de toenemende levensverwachting. De overheid ontvangt dus meer belasting ten opzichte van de oude situatie.

- In dit akkoord wordt de voorziene verdubbeling van de ouderenkortingen voorkomen door deze sterker inkomensafhankelijk te maken. De ouderenkortingen en de AOW-tegemoetkoming worden geleidelijk iets minder, maar daarbij worden de laagstbetaalden ontzien. Voor hen blijven ze bestaan, voor anderen nemen ze geleidelijk af.

26. Wanneer gaan deze plannen in?

Als het aan de FNV ligt zo snel mogelijk Eerst zijn de leden van alle FNV-bonden aan het woord. Abvakabo FNV wilde daarom graag een raadgevend referendum. Dat hebben we gekregen. Jij bent nu aan het woord tot 1 juli. Op 13 juli 2010 komt de Bondsraad van Abvakabo FNV bij elkaar om over de uitslag van het referendum te praten en een uiteindelijk advies aan het Bondsbestuur van Abvakabo FNV mee te geven. Dit advies zal in het overleg met de andere FNV bonden meegenomen worden en op 14 juli 2010 zal de FNV vakcentrale een definitief standpunt over dit onderhandelaarsakkoord bepalen. Informeer je daarom goed, bel ons wanneer je een vraag hebt, en laat je stem uiteindelijk horen. Want pas dan weten we wat de mening van onze leden is. Afhankelijk van de uitslag van het raadgevend referendum, zullen we daarna onze voorstellen zo snel mogelijk na het referendum aanbieden bij de kabinetsinformatuur. Het nieuwe kabinet kan dan direct aan de slag met de nodige wetswijzigingen, want de nieuwe regering zal om onze plannen uit te voeren snel een reeks van besluiten moeten nemen. Belangrijke afspraken uit het akkoord moeten al in 2011 ingaan, bijvoorbeeld de snellere verhoging van AOW-uitkeringen. Maar ook de premiestabilisatie in de pensioenfondsen.

27. Staat dit onderhandelaarsakkoord nu vast?

Nee. Dit onderhandelaarsakkoord is pas echt een akkoord als de achterban, de FNV-leden, ermee instemmen. Daarom zijn nu eerst de leden van alle FNV-bonden aan het woord. Abvakabo FNV wilde daarom graag een raadgevend referendum. Dat hebben we gekregen. Jij bent nu aan het woord tot 1 juli. Op 13 juli 2010 komt de Bondsraad van Abvakabo FNV bij elkaar om over de uitslag van het referendum te praten en een uiteindelijk advies aan het Bondsbestuur van Abvakabo FNV mee te geven. Dit advies zal in het overleg met de andere FNV bonden meegenomen worden en op 14 juli 2010 zal de FNV vakcentrale een definitief standpunt over dit onderhandelaarsakkoord bepalen. Informeer je daarom goed, bel ons wanneer je een vraag hebt, en laat je stem uiteindelijk horen. Want pas dan weten we wat de mening van onze leden is. In juli neemt de FNV een definitief besluit over dit akkoord.

28. Gaat de AOW-leeftijd nu gewoon naar 67? Heeft de FNV een draai gemaakt?

De FNV heeft steeds gepleit voor een flexibele AOW, waarin mensen zelf kunnen kiezen wanneer ze stoppen. Ook wilde de FNV een welvaartsvaste AOW. Met dit akkoord gaat wel de normleeftijd voor de AOW omhoog, maar je kunt blijven kiezen om de AOW-uitkering op 65 jaar in te laten gaan. Voor de lagere inkomens betekent dit nog steeds een AOW-uitkering vergelijkbaar met nu. Dit komt door de extra verhoging van de AOW-uitkering. De midden- en hogere inkomens zullen wat in moeten leveren omdat de ouderenkortingen en AOW-tegemoetkoming inkomensafhankelijk zullen worden gemaakt. Belangrijke verandering is dat nu ook afspraken zijn gemaakt over de aanvullende pensioenen. De meeste politieke partijen zeggen: langer doorwerken moet. Bij de FNV kunt u zelf kiezen: stoppen op 65 jaar kan, langer doorwerken mag.

29. Waarom staat er in het overzicht Mijn AOW na 2020 65 jaar tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2024? En geen 2025?

Hoewel er pas in 2015 een beslissing genomen gaat worden over de AOW-normleeftijd in 2025, ziet het er naar uit dat die 67 jaar wordt. Dit komt omdat de huidige trend van de stijgende levensverwachting zal doorzetten. Wanneer dat het geval is zal men dus op 1 januari 2025 pas een AOW-uitkering zonder korting in kunnen laten gaan op de leeftijd 67 jaar. Mensen die dus in 2025 67 jaar worden, worden in 2023 65 jaar. Maar als je in 2023 je AOW-uitkering in wilt laten gaan dan val

je nog in de AOW-normleeftijd van 66 jaar. Want als je op 31 december 2024 66 jaar wordt dan kun je dus op 31 december 2023 op 65 jaar je AOW-uitkering met 6,5% korting in laten gaan. Maar als je op 1 januari 2024 65 jaar wordt en je telt daar 1 jaar bij op dan zit je op 1 januari 2025 en dan geldt nu weer de AOW-normleeftijd van 67 jaar. Daarom staat er 2024 en niet 2025.

Het overzicht Mijn AOW in 2020 is te vinden op de website van Abvakabo FNV onder Thema's – Onderhandelaarsakkoord AOW en pensioen- Downloads